

BEWAAR HET PAND

Uitgave tot bevordering van de handhaving der oude Gereformeerde beginselen
verschijnt eens in de veertien dagen

KOMMISSIE VAN REDAKTIE:

Ds. G. Blom, Meerkerk; Ds. H.C. van der Ent, Elburg;
Ds. H. van Leeuwen, Driebergen; Ds. L.W. van der
Meij, Alphen a.d. Rijn; Ds. D. Slagboom, Katwijk aan
Zee; Ds. M.C. Tanis, Sliedrecht-Centrum; Ds. M.
Vlietstra, Zeist; Ds. P. van Zonneveld, Driebergen; A.
Beukers, Alphen a.d. Rijn en Joh. van der Lee,
Alphen a.d. Rijn.

REDAKTIE:

Ds. G. Blom, Prinses Marijkeweg 13,
4231 BP Meerkerk. Telef. 01837-1357

ADMINISTRATIE

A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen a/d
Rijn, tel. 01720 - 74202, postrek. 70.43.50, t.n.v. de
administrateur van „Bewaar het Pand” te Alphen
a/d Rijn.
Abonnementsprijs f 10,- per jaar. Abonnementsprijs
voor de Verenigde Staten en Canada 5 dollar per jaar.
Advertenties f 0,25 per mm. Bij kontrakt korting.

MEDITATIE

De moederbelofte

Ik zal vijandschap zetten . . .

Gen. 3 : 15.

Genesis 3 : 15 wordt vaak de moederbelofte genoemd, omdat heel het evangelie in feite in deze belofte ligt opgesloten. Alle latere heilsbedeling en heilsopenbaring is er als het ware uit voortgegroeid en opgebloeid.

Toen de mens van God afviel, lag het verlossingsplan al gereed. En het trad terstond in werking. God belooft de komst van het Vrouwenzaad, dat satan's kop zal vermorzelen.

De moederbelofte komt in de vorm van een bedreiging. Als de mens, Gods beeldrager, van God is afgevalen en satan toegevalen, spreekt God drie oordelen uit: de eerste over de slang, de tweede over de vrouw, de derde over de man en de aardbodem. Maar de vloek over de slang, en in de slang over de satan zelf, die zich van de slang had bediend, betekent *evangelie*, blijde boodschap voor de gevallen mens.

"Ik", zo spreekt de Heere, "Ik zal vijandschap zetten".

Er was geen vijandschap. De gevallen mens kleeft met heel zijn hart satan aan. Maar de Heere zegt: "Ik zal vijandschap zetten tussen u, satan, en deze vrouw." De vrouw was door satan verleid. Maar ze zal zijn tegenstander worden! De vrouw was geworden "moeder des doods", maar God zal haar maken tot Eva: "moeder aller levenden." Uit Eva zal eens voortkomen het Vrouwenzaad: de Christus Gods!

Ik zal vijandschap zetten tussen u, o satan, en deze vrouw, en tussen uw zaad, d.w.z. al de duivelen en de duivelskinderen onder de mensen, en haar zaad, dat is Christus met Zijn onderdanen, dat is: de kerk Gods!

En sinds God dat machtwoord van genade sprak, is er de strijd. In de mensheid worstelen twee machten. In de mensheid leeft de gemeente des Heeren, het volk van God. Een klein kuddeke, uitwendig onbeduidend. Maar het heeft God tot zijn deel en leeft voor rekening van Christus, die satan's kop heeft vermorzeld op Golgotha's kruis en in Jozef's hof. En in en door Hem is dat kleine kuddeke onoverwinnelijk sterk!

Het is waar: het is satan gelukt en het gelukt hem nog steeds om dat volk, om die kudde te verstrooien en te verdelen en te verwarren, waardoor ze maar al te veel aan kracht inboet. Maar ten diepste is toch dit volk van God van de satan en van de wereld gescheiden door een kloof, die niet meer te dempen is. Het leeft uit één wortel; het bezit één Hoofd, het heeft één keus; het kent één droefheid; het geniet één troost; het koestert één hoop; het verduurt één lijden; het draagt één zegel; het werkt één werk; het sterft één dood; het zoekt en beëft straks één hemel.

De wereld gevoelt, bewust of onbewust, dat dit volk niet uit haar, maar uit God geboren is. Daarom haat ze dit volk van God. Ze vertelt, o zo gretig, hun zonden; ze lacht, o zo hartelijk, om zijn "bespottelijkheden" en "bekrompenheden".

Maar in deze vijandschap wordt de profetie van de "moederbelofte" aldoor vervuld: "Ik zal vijandschap zetten tussen u en tussen

deze vrouw, tussen uw zaad en tussen haar zaad."

En dan zegt de Heere verder, dat satan de verzenen van het Vrouwenzaad zal vermorzelen. Zoals een slang zich kronkelt om iemands benen en hem met zijn venijnige tanden in de hiel bijt, zo zoekt de wereld Gods Rijk te verdelgen en Zijn volk om te brengen. Joden en heidenen, overheid en volk - alles en ieder spande samen, toen het er op aan kwam, om de verzenen te vermorzelen van het Zaad der vrouw, de Heilige en Onschuldige, de Borg en Zaligmaker, de Heere Jezus Christus.

Maar het "Vrouwenzaad" vermorzelt de slang, de satan, de kop. Ook dat zegt de Heere in de moederbelofte. Op de kruisdood volgt de opstanding, de hemelvaart, het zitten ter rechterhand Gods!

En de poorten der hel overwinnen Christus' gemeente niet en nooit. Saulussen moeten Paulussen worden. Christus leeft, en de Zijnen door Hem - meer dan overwinnaar!

Aan welke kant staan en strijden wij? Met God en Zijn Christus tegen satan, wereld en zonde?

Of nog aan satan's kant, met de wereld, in de zonde, tegen Christus, tegen God?

Het is één van beide! Niet allebei!

Van nature staan wij aan satan's zijde en zijn wij vijanden van God. Wat dan een reden om te smeken om de genade, die vijandschap zet. Eens moeten wij het toch van God verliezen. Maar zal dan de "moederbelofte" eens eeuwig tegen ons moeten getuigen? En het Vrouwenzaad, dat nu nog doorboorde handen naar ons uitsteekt en ons Zijn vriendschap biedt?

Zalig om door almachtige genade te worden ingelijfd in Zijn leger. Om, Zijn veld- en merkteken dragend, Zijn strijd te strijden. Dan is de strijd wel zwaar. Vijanden van buiten af en van binnen uit. De teleurstellingen zijn vele, door eigen schuld. En de nederlagen zijn talrijk, door eigen schuld. Maar Gods genadeweg voert door de dood tot het leven: door de druk tot de rust; door de vernedering tot de kroning; door de strijd tot de eeuwige vrede; door de bedeling van de vijandschap tot de bedeling van de volkomen vrede en volmaakte liefde, wanneer satan zal zijn geworpen in de eeuwige afgrond en God zal zijn alles in allen - eeuwig!

Ds. M. Vlietstra.

Van de administratie

Deze keer hebben we weer 5 nieuwe abonnees mogen noteren, terwijl f 22,- aan giften werd ontvangen. Op onze navraag naar het nieuwe adres van mevr. H. Hollander-Ligtenberg uit Rotterdam hebben we nog geen reacties ontvangen. Is er mogelijk nog iemand die haar nieuwe adres weet? Heeft u nog nagezien of uw adres juist was? De drukker heeft naar aanleiding van het bericht in het vorige nummer, enkele opgaven van onjuistheden binnen gekregen. Als uw naam of adres niet helemaal goed is, brengt u dan de nodige wijzigingen aan op het adresbandje en stuur deze alsnog naar Drukkerij Crezée B.V. Antwoordnummer 3, 4250 WG Ameide. Als u het daar heen stuurt hoeft u geen postzegel te plakken.

Bij voorbaat dank.
Adm. Bewaar het Pand: A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen a.d. Rijn, tel. 01720-74202, giro 704350.

Van de redactie

1. 21e jaargang. Dit is het laatste nummer

van de lopende jaargang. Het is de bedoeling dat het volgende nummer D.V. verschijnt op donderdag 8 januari 1987. Dat zal dus het eerste nummer zijn van de 22e jaargang. De Heere moge al onze medewerkers en vrienden gedenken in de weken die komen, waarin het Kerstfeest herdacht wordt en ook de jaarwisseling plaats vindt. Alles wisselt en verandert, maar de Heere blijft Dezelfde tot in der eeuwigheid.

2. **School voor Dundas en Hamilton.** We ontvingen per giro een gift van f 20,- van CE, waarvoor hartelijk dank.

B.

Uit het land van de Bijbel 68.

C. HET KRIJGSWEZEN (14).

Slotartikel van de "Geestelijke Wapenrusting".

"Het Zwaard des Geestes".

Dit is het laatste deel van de "Christelijke wapenrusting".

Gods Woord wordt hier dus vergeleken met een "zwaard". We lezen immers: "En het zwaard des Geestes, hetwelk is Gods Woord". Efeze 6 vs. 17b.

Welnu, dat "zwaard des Geestes" verklaart de apostel zelf hier als Gods Woord, als het laatste deel van de Christelijke wapenrusting.

Droegen de voorgaande wapens meer een "verdedigend" karakter, het zwaard eveneens ook wel, maar heeft toch in bijzondere mate een meer "aanvallende" betekenis. En zulks tegenover een "drievoudige doodvijand! Namelijk: de duivel, de wereld en het eigen vlees van de strijder.

En zo alleen vermag Gods Kerk "krachtig staan..... in de Heere", ja, delen in de overwinning! Maar ook staande blijvend in de velerlei verzoeken. Reeds in het eerste vers van Efeze 6 lezen we dit, namelijk: "Voorts mijne broeders, wordt krachtig in de Heere en in de sterkte Zijner macht." En dat is ook zeer noodzakelijk! O neen, nooit staat de Kerk vast in haar eigen kracht. Ge kent mogelijk die bekende regels: "Eigen krachten te verachten, wordt in Jezus' school (de oefenschool dus) geleerd."

Anderzijds zouden we nog even willen opmerken: is de vergelijking van Gods Woord met een "zwaard" niet te hard? Zou het niet een wat liefelijker vergelijking zijn door te spreken van een regen, die neerdaalt op het gewas des velds of ook zoals Gods Woord zelf spreekt van "zoeter dan honing en honingzeem". O zeker, dat is Gods Woord metterdaad. Maar hier wordt Gods Woord gesteld als een zeer krachtig wapen in de strijd des geloofs, welke 's Heeren kerk nodig heeft tot haar ontdekking en verweer ten opzichte van haar drie zeer machtige vijanden!

Maar geldt dit ook niet voor het hart, dat zo boos, zo hard, zo vijandig van nature is, ja, ook zelfs na ontvangen genade, gelijk Gods kind moet erkennen!

Riep David niet uit in Psalm 119 : 67 (ber.):

"En wordt mijn vlees door 't kwade licht verrast,

Ai, laat het mij toch nimmer overheren".

En zo is het zwaard des Geestes noodzakelijk tot grondige ontdekking van ons broze, vijandige, ja, van ons diamant-harde hart en

alzo plaats te maken voor de rijkdom van het Evangelie der zaligheid en voor die enige, algenoegzame en dierbare Borg en Middelaar, de Heere Jezus Christus! Ja, zoals de vraag van de profeet Jeremia was op zijn klacht: "De oogst is voorbijgegaan, de zomer is ten einde; nog zijn wij niet verlost: "Is er geen balsem in Gilead, is er geen heelmee-ster aldaar?"

En lezen we niet in Openb. 1 vs. 16 over het zwaard, dat de verhoogde Christus Zelf draagt, namelijk: "En uit Zijn mond ging een tweesnijdend scherp zwaard". Zo lezen we ook hierover in Psalm 45 : 4a: "Gord Uw zwaard aan de heup, o Held! Uwe majesteit en Uwe heerlijkheid en rijd voorspoediglijk in Uw heerlijkheid, op het Woord der waarheid en rechtvaardige zachtmoedigheid." En zo komt dit zwaard des Geestes ook tot ons! En hoe lang al? Zijn wij door dit zwaard des Geestes getroffen en verwond? Zoals koning Josia aan zijn knechten vroeg in de strijd tegen Egypte: "Voer mij weg, want ik ben zeer gewond." (II Kron. 35 vs. 23b). Ja, "Gods Woord is levend en krachtig en scherpsnijdender dan enig tweesnijdend zwaard, en gaat door tot de verdelging der ziel en des geestes, en der samenvoegselen en des mergs", zo lezen we in Hebr. 4 vs. 12. Wanneer we lezen in Psalm 12 vs. 7:

"De redenen des Heeren zijn reine redenen, zilver, gelouterd in een aarden smeltkroes, gezuiverd zevenmaal", dan wijst die loutere ring op "het vuur der hel", dat zij doorstaan heeft. Ja, dan blijkt hieruit duidelijk, dat er heel wat tegen Gods Woord opkomt! Zien we dat ook niet al sterker worden in onze tijd? Die oude Bijbel moet weg..... met al de kerken, weg uit de scholen, weg uit de regering, weg uit de maatschappij, weg uit de gezinnen, weg uit de volken!

Maar, laten we eens dicht bij huis komen. Hoe is het met ons eigen hart?

Zal ook dan dat zwaard des Geestes niet nodig zijn om ons stenen hart te verbreken en dat we een vleses hart zouden ontvangen, waarin de Heilige Geest 's Heeren liefdeswetten schrijft! Ja, dat alzo de Heere Zelf bij ons woning komt te maken!

Zien we dit ook niet bij Manasse in de gevangenis? Want zo lezen we van hem: "Toen erkende Manasse, dat de Heere God is!" (II Kron. 33 vs. 13c).

Ja, vinden we dezelfde verbrijzeling van het hart niet bij de 3000 op de Pinksterdag te Jeruzalem! En ook bij de stokbewaarder in Philippi's gevangenis! Ja, bij Lydia, de purperverkoopster uit Thyatira.

En zo gaat het Zwaard des Geestes in de harten door, ja, tot de "verdeling der ziel en des geesten en der samenvoegselen en des mergs". Het legt de leugenweefsels van ons bestaan bloot, de verdorvenheden van ons hart! Zie dat o.m. bij David, zoals in Psalm 51. En zo getuigt Paulus in Gal. 2 : 19: "Want ik ben door de wet der wet gestorven, opdat ik Gode leven zou."

Welnu, zo brandt Gods heilige Wet als een vuur in ons hoogmoedig bestaan, in onze eigengerechtigheid, om die uit te branden. Maar zulks ook tot..... genezing! Daarvan zingt de dichter van Psalm 147 en wel in vers 2 (ber.):

"Hij heelt gebrokenen van harte,
En Hij verbindt z' in hunne smarte,
Die, in hun zonden en ellenden,
Tot Hem zich ter genezing wenden."

Maar, nu komt het ook aan op het rechte gebruik van het "Zwaard des Geestes", opdat zo de strijder vast zou staan met Gods Woord en zulks juist ten opzichte van satan's listen en aanvallen!

Deed zó Christus Zelf niet bij de 3 verzoeken van satan in de woestijn, namelijk met 't: "Daar is geschreven".

En horen wij PETRUS op de Pinksterdag niet uitroepen tot de spotters: "Dit is het, wat gesproken is door de profeet Joël".

En dan STEFANUS! Stond zijn verdediging niet in het teken van 't verhalen van Israël's geschiedenis! Ja, vanaf Abraham tot de Profeten toe!

En om dan nog een voorbeeld ervan te geven, zouden we willen wijzen op Luther, toen hij zich op de rijksdag te Worms zo krachtig beriep op GODS WOORD: "Hier sta ik, ik kan niet anders, God helpe mij!"

Welnu, zou zulk een getuigenis niet hoogst noodzakelijk zijn in onze tijd! Zien we niet een ontstellende aanranding van het "gezag" via velerlei goddeloze *lectuur*, de *film* en de zo verderfelijke *televisie*!

Zien we niet duidelijk de vervuiling van Christus' ernstige voorzegging aangaande Jeruzalem's verwoesting in Mattheüs 24 : 12, waar we lezen: "En omdat de ongerechtigheid vermenigvuldigd zal worden, zo zal de liefde van velen verkouden."

En wat openbaart zich die vermenigvuldiging der ongerechtigheid op velerlei wijzen. Wat een miskenning van het noodzakelijke werk der *toepassing* door de Heilige Geest! Wat neemt de "vormen-dienst" al meer toe in "eigenwillige" godsdienst; het zelf-bedrog, waarbij men meent een kind van God te zijn en Jezus lief te hebben, maar..... nooit recht "arm zondaar vóór God" te zijn geworden! En zo maakt de Heilige Geest toch plaats voor de enige Borg en Middelaar, de Heere Jezus Christus, Die door het "Wraak-zwaard" van de strafeisende Gerechtigheid Zijn's Vaders, gewond en getroffen is geworden, toen vervuld is geworden: "Zwaard, ontwaak tegen Mijn Herder en tegen de Man, Die Mijn metgezel is!" (Zach. 13 : 7a).

Nu is er nog een zaak, waarop we hier dienen te wijzen en dat is de "valse eucuméne", die zich op allerlei wijze openbaart!

Velen beroepen zich op teksten om hun mening te staven, maar die vaak geheel uit hun verband worden gerukt! En daarom diene hier de opmerking, dat het zwaard aan de "gordel" werd gehangen! En we hebben toen gewezen op het feit, dat de gordel wijst op de *waarheid* van Gods Woord. Wij willen ten besluite wijzen op de noodzakelijke vraag: Op welke wijze diene het gebruik van de "wapenrusting Gods" te geschieden? Wel, dat geeft de apostel duidelijk aan in hoofdstuk 6 : 18, waar wij lezen: "Met alle bidding en smeking, biddende te allen tijde in de Geest, en tot hetzelfde wakende met alle gedurigheid en smeking voor al de heiligen en voor mij, opdat mij het woord gegeven worde in de opening mijns monds met vrijmoedigheid, om de verborgenheid des Evangelies bekend te maken."

Geve de Heere deze smeekbede ook in ons hart.

En hiermede willen wij tegelijk onze overdenkingen over de "geestelijke wapenrusting" afsluiten.

Make de Heere ons *ware strijders* in de "militia christi".

Dr.

Ds. v. L.

De merktekenen der christenen 19.

Een christen staat niet alleen in de wereld. Men kan zich soms eenzaam en verlaten weten, maar geheel alleen is men niet.

In moeizame, moeilijke uren of tijden laat de Heere Zich niet onbetuigd. Gods Woord wijst ons er op. Denk aan het Woord, dat de Heere sprak tot Sion: "Kan ook een vrouw haar zuigeling vergeten, dat zij zich niet ontferme over de zoon van haar buik? Ofschoon deze vergate, zo zal Ik toch u niet vergeten. Zie, Ik heb u in de beide handpalmen gegraveerd; uw muren zijn steeds voor Mij".

En wat heeft de Heere tot de moedeloze, diep ingezonken Elia niet gezegd. Elia dacht dat hij alleen was overgebleven. Niemand stond meer naast hem. Niemand stond meer achter hem. Niemand volgde hem. Hij stond alleen in de dienst van de Heere. Hij alleen vreesde de Heere. De Heere wees hem er op, dat de Heere er nog zeventuizend had, die getrouw waren. Zij bogen de knie niet voor Baäl en zij hadden hem niet gekust. Er was bij hen de hartelijke verbondenheid aan de Heere en Zijn dienst. Zij waren niet tot het afzwerven van de Heere gekomen. Zij wilden Hem trouw blijven. Elia zag niemand. Hij wist zich alleen. Hij dacht zich alleen. De Heere echter wees hem op de werkelijkheid. Een werkelijkheid, die blijvend is. Geheel naar de Schrift lezen we in art. 27 van onze Geloofsbelijdenis: "dat de eeuwige Koning Christus nimmer zonder onderdanen kan zijn".

Altijd blijft er in onze tijdsbedeling een overblijfsel, een heilige rest, naar de verkie-

zing der genade. Dat overblijfsel, die heilige rest, vormen de christenen.

Omdat Jezus Christus gisteren, heden en in der eeuwigheid dezelfde is, zijn er christenen op aarde. Nu weten we dat het woord christen naar menselijke gedachten gevuld en uitgelegd kan worden. Er worden zelfs diverse bijvoeglijke naamwoorden gebruikt. Regelmatig lezen we de benamingen evangelische, reformatorische christenen. Die aanduiding spreekt en wijst in een bepaalde richting. De naam bijbelse christen is scherper, gericht. Op die naam wijst ook ons leerboek in zondag 12. In die zondagsafdeling wordt ons ook duidelijke de identiteit van een christen aangegeven. In die zondag worden we gewezen op de herkenbaarheid van een christen. Bijbelse christenen staan in een directe, levende relatie met Christus. Ze leven uit Hem en kennen iets van Hem.

Christen wordt men door Christus en blijft men door Hem, men wordt profeet, priester en koning. Welk een genade, welk een eer voor een gevallen mens om profeet, priester en koning te zijn. Het kennen van de Naam en de liefde tot de Naam des Heeren leidt tot het belijden van de Naam. Het horen van en het luisteren naar de Naam drijft tot het getuigen van en het opkomen voor die Naam. In de kleine maar ook in de grote samenlevingsverbanden moet de Naam gehoord worden. Moet de Naam bekend zijn. Het mag dus niet beperkt blijven tot de muren van eigen huis, of eigen kerk. Er is een roeping naar buiten. Een roeping, die vervuld dient te worden in woord en daad. Er wordt heel, heel wat gevraagd. De getrouwheid in het belijden mag niet wijken, of zich beperken. De roeping mag ook niet overgedragen worden. Men blijft zelf verantwoordelijk. Nu weet de Heere van het onvermogen af. De menselijke zwakheden zijn Hem niet onbekend. In Zijn Woord wijst Hij zelfs op de lauwheid en de koudheid. Die lauwheid, of die koudheid kunnen zo werken. Er kan soms meer mensenvrees zijn, dan Gods vrees. De Heere wil in Zijn goedheid aan schuldbelidders gedenken, ja zelfs brengt Hij lauwen, kouden weer op hun plaats. De afgedwaalden, plichtverzakkers komen terug in het rechte spoor.

Hoe vlamt weer op de liefde tot de Naam des Heeren en de bewogenheid tot de medemens. En Jezus Christus geeft tot bemoeiding de verzekering dat Hij bijstaat en de woorden legt in de mond. Men zal zelfs staande voor koningen en stadhouders niet beschaamd worden. De Heere laat niet staan. En wat mag Zijn Woord een hart onder de riem zijn: "Een ieder dan, die Mij belijden zal voor de mensen, die zal Ik ook belijden voor Mijn Vader, Die in de hemelen is".

De christenen zijn ook te herkennen aan hun priesterlijk werk. De Heere heeft priesters in Zijn dienst. Die priesters wijden hun gehele leven aan de Heere en aan de naaste in zelfopofferende liefde. Iets van de gezindheid van Christus blijkt. De dienende Christus leidt tot een dienend leven. De Zich geheel gevende Christus bewerkt het leven tot dienen, tot het zich geven. En dat zichzelf geven wordt de lust van het leven en dat niet om eer of roem te oogsten, maar omdat de Heere het waard is. Het gebed leeft ook: "leer mij, o God van zaligheden, mijn leven in Uw dienst besteden". De priesterlijke dienst nu wordt gezien in geestelijk en stoffelijk wel-doen. De geestelijke noden en behoeften van anderen, van de ander nabij en veraf worden de Heere voorgelegd. Er wordt geleefd bij het "Uw Koninkrijk kome". De uitbreiding en de opbouw van Gods kerk en koninkrijk gaat de priester ter harte. Men gunt de grote Koning vele onderdanen. De afbreuk van satans rijk stemt tot blijdschap en de vele aanvallen op het rijk van Christus tot droefheid. Het verlaten van de kerk en het gaan van eigen wegen door jongeren en ouden treft de priesters diep. Het laat hen niet los.

De grenzeloze macht van de Heere en Zijn onuitsprekelijke liefde sterken hen en doen hen aanhouden in het gebed. De machtige Jacobs kan en wil wonderen doen. De voorbede heeft ook een plaats in het leven van de priesters. De priester staat niet mer gesloten ogen in de kerk en samenleving. Het "be-waar, vermeerder en sterk Uw Kerk en wees

met haar bediening en arbeid in kerk en wereld" zijn gedachten, die regelmatig uitgesproken worden in het gebed voor de Heere. Het lastdrager te mogen zijn en de hartelijke meelevendheid behoren tot het eigene van het priester-zijn. De beurs van de priesters blijft niet gesloten. Het doet aan allen wel, maar meest aan de huisgenoten des geloofs leeft bij de priesters en de praktijk ervan is hen niet vreemd. Hoe kan de gave, het offer niet vergezeld gaan met een hartelijk verlangen. In de gave, het offer kan ook iets liggen, iets spreken van de ootmoedige dank aan de Heere. Het dankgebed van David komt niet vreemd, noch onbekend over. "Uw, o Heere, is de grootheid en de macht en de heerlijkheid en de overwinning en de majesteit; want alles wat in de hemel is en op de aarde is, is Uwe: Uw, o Heere is het Koninkrijk en Gij hebt U verhoogd tot een Hoofd boven alles. En rijkdom en eer zijn voor Uw aangezicht en Gij heerst over alles en in Uw hand is kracht en macht; ook staat het in Uw hand alles groot te maken en sterk te maken. Nu dan onze God wij danken U en loven de Naam Uwer heerlijkheid. Want wie ben ik en wat is mijn volk, dat wij de macht zouden verkregen hebben om vrijwillig te geven als dit is? Want het is alles van U en wij geven het U uit Uw hand. I Kron. 29 : 11-14. Het koninklijke ontbreekt niet bij de christenen. Waarin dit uitkomt geeft de Heidelbergse Catechismus aan. Het strijden met een vrije en goede conscientie in dit leven tegen de zonde. De christenen zijn dus te herkennen aan hun strijden, nl. het strijden met een vrije en goede conscientie. Iemand heeft eens terecht gezegd: Dit laatste is niet gesteld als een beschrijving van het wapen. Het geweten is geen instrument tegenover de wereld, maar een orgaan dat de strijder zelf dient. De christen-koning kan niet vechten, als zijn geweten niet zuiver is. Dan heeft hij teveel last van zichzelf. Voor deze strijd is nodig de wetenschap, dat hij staat aan Gods zijde, deelt in Gods liefde, leeft voor Gods eer. Ook moet er zijn de overtuiging, dat hij zich in de strijd niet bedient van valse middelen, wereldse praktijken, wat de apostel noemt: wapen des vleses. De koning met de vrije en goede conscientie gebruikt de geestelijke wapenrusting van Efeze 6". Die koninklijke strijd nu wordt gevoerd en blijft gevoerd inwendig en uitwendig. Aan de binnenkant en de buitenkant van het leven. Wat Bunyan in zijn "heilige oorlog" schrijft is bij de koninklijke strijders niet onbekend. De koninklijke strijders worden nimmer aan hun lot overgelaten. De sterke, grote Held, de Leeuw uit Juda's stam staat hen terzij. Zijn kracht blijft werken en doorwerken in hun zwakheid. Zijn macht schraagt hen in het lijden. In de strijd houdt Hij hen staande en eenmaal haalt Hij hen allen uit de strijd. Wie de goede strijd ken en betracht zal het goede land, het Kanaän der rust ingaan. Tenslotte. Wat is het resultaat van tweeduizend jaar christendom? Wat is er over van het eerste christen-zijn, nu ongeveer tweeduizend jaar geleden? Waar zijn de christen-profeten, de christen-priesters, de christen-koningen? Zijn ze er nog? Gode zij dank wel! Ik wil U doorgeven wat gelezen werd. "Er is méér christendom dan wij weten. Christus ontdekte het bij onbekende mensen als de weduwe, die haar hele leeftocht offerde. Meermalen roept Hij op plaatsen, waar men het niet verwacht: groot is uw geloof. Dit is het wezen van het christendom, onvernietigbaar, dragend, gelijk het zaad in de aarde, het beginsel van oneindige vruchtgevendende kracht. Christus is er waarborg voor, dat er altijd christenen zullen zijn, die blozen over het oude verleden en daarom werken voor de nieuwe toekomst. Christendom is vervulling en ervaring van het woord: "Ik leef en gij zult leven".

Ds. M.C. Tanis.

Laus Deo 28.

Regel van bescheidenheid

De engelen zijn door God geschapen. Dat wordt ons ondermeer duidelijk uit Gen. 2 : 1. Wij lezen daar: also zijn volbracht de hemel en de aarde en al hun heir. Verder

zwijgt de Schrift over de tijd of de orde waarin zij geschapen zijn. "Waartoe dient het, om angstig na te speuren op de hoeveelste dag, behalve de sterren en de planten ook de andere meer verborgen hemelse heirscharen geschapen zijn?"

Wij moeten hieromtrent de regel van bescheidenheid en matigheid in acht nemen, die voor de gehele leer van de godsdienst geldt d.i. "dat wij over duistere zaken niets anders moeten spreken of gevoelen of ook begeren te weten, dan wat in Gods Woord ons meegedeeld is". Het gaat erom bij het lezen van de Schrift niet toe te geven aan onze nieuwsgierigheid. Wij moeten ons slechts bezig houden met het zoeken en overdenken van dingen die tot opbouw dienen. De Heere wil ons niet onderwijzen in onbeduidende kwesties "maar in de waarachtige vroomheid, in de vreze van Zijn Naam, in waar vertrouwen en in de plichten der heiligheid". Laat ons dat genoeg zijn. Het is Calvijn bekend dat het onderzoek van onbeduidende dingen door velen met veel gretigheid en genot wordt aangegrepen. Zaken die voor de hand liggen worden voorbij gegaan, terwijl onbelangrijke dingen met veel genot worden onderzocht. Maar de leerregel van Christus: onderzoekt de Schriften, moet maatgevend zijn.

Uit de hemel gevallen?

Calvijn vermeldt in dit verband een boek genaamd: de hemelse hiërarchie van de hand van een zekere Dionysius. Blijkbaar was dat een boek dat handelde over de engelen. "Als men dat boek leest, zou men denken, dat men een man, die uit de hemel gevallen is, hoort vertellen niet wat hij geleerd, maar wat hij met zijn ogen gezien heeft".

Deze Dionysius had blijkbaar niet genoeg aan de eenvoudige leer van de Schrift. Calvijn noemt zijn bespiegelingen "klinklare babbelerij". Het is de taak van de godgeleerde niet buiten Zijn Boek te gaan. "Het is niet de taak van de godgeleerde om door babbelen de oren te strelen, maar om door het lezen van ware, zekere en nuttige dingen de conscientiën te versterken. Laat ons alle beuzelachtige wijsheid maar vaarwel zeggen en uit de eenvoudige leer van de Schrift nagaan wat God gewild heeft, dat wij over Zijn engelen zouden weten".

Gezanten, soldaten en goden

De Schrift spreekt ons van hemelse geesten, "wier dienst en gehoorzaamheid God gebruikt om al Zijn besluiten uit te voeren". Als zodanig worden zij "engelen" genoemd. Ze zijn Gods "tussenboden". Hij gebruikt ze om Zich aan de mensen te openbaren. Er zijn ook andere benamingen. In Luk. 2 : 13 beschrijft Lukas de verschijning van de engelen aan de herders in de velden van Efratha. "En van stonde aan was daar met de Engel een menigte des hemelsen heirlegers, prijzende God". Waarom worden engelen hier "heirleger" genoemd? Omdat zij dienaren zijn van die hemelse Veldheer. In de hemel omringen zij hun Vorst, en verheerlijken Zijn majesteit. Ze staan als soldaten gereed om het teken van hun Veldheer op te volgen. In diezelfde richting wijst ook de profeet Daniël (7 : 10).

Hij kreeg een hemels troon gezicht. Hij mocht de Heere op zijn rechterstoel aanschouwen. "Zijn troon was vuurvonken, deszelfs radereen brandend vuur; een vurige rivier vloeide en ging van vóór Hem uit" en dan: "duizendmaal duizenden dienden Hem en tien duizendmaal tienduizenden stonden voor Hem: het gericht zette zich en de boeken werden geopend".

In Coll. 1 : 16 beschrijft Paulus de engelen als volgt: "Want door Hem zijn alle dingen geschapen die in de hemelen en die op de aarde zijn, die zienlijk en die onzienlijk zijn, hetzij tronen, hetzij heerschappijen, hetzij overheden, hetzij machten, alle dingen zijn door Hem en tot Hem geschapen". Hij noemt hen krachten: omdat Hij de macht en kracht Zijner hand door hun dienst op wonderbare wijze vertoont. Hij noemt hen overheden en machten en heerschappijen: omdat Hij door hun dienst Zijn heerschappij in de wereld uitoefent en regelt. Hij noemt hen tronen: omdat in zekere zin de heerlijkheid Gods op hen rust. Ja, ze worden in de Schrift zelfs

goden genoemd: omdat zij hun dienst, als in een spiegel, ons de Godheid Zelf in zeker opzicht aanschouwelijk maken. In Ps. 82 : 6 belijdt Asaf van de vorsten en stadhouders: Ik heb wel gezegd: gij zijt goden. Zij nemen immers in de uitoefening van hun ambt de plaats van God in, die de hoogste Koning en Rechter is. Hoeveel temeer is deze naam "goden" dan van toepassing op de engelen die in veel diepere zin hun Koning en Rechter vertegenwoordigen!

Engelen, knechten, machten en goden.

Voornaamtitels aan deze dienaren gegeven. De Heilige Geest gebruikt ze om als de hoge waardigheid van de dienst der engelen aan te duiden.

Ambt van bescherming

Calvijn noemt de engelen: "uitdelers en bestuurders van de Goddelijke weldadigheid jegens ons". Zij waken voor het heil van de gelovigen. Zij nemen hun bescherming op zich. Zij leiden hun wegen en zorgen dat hen geen kwaad overkomt. Ps. 91 : 11, 12 roept de Psalm dichter in de eerste plaats Christus en in Hem alle gelovigen toe: "Hij zal Zijn engelen van u bevelen, dat zij u bewaren in al uw wegen. Zij zullen u op de handen dragen opdat gij uw voet aan geen steen stoot". God heeft de bescherming van de gelovige dus aan de engelen opgedragen. Ook de voortvluchtige Hagar wordt door de engel des Heeren getroost en beveelt haar zich met haar meesteres te verzoenen. Gen. 16 : 9. Engelen beschermen het Israëlitische volk in de woestijn. Ex. 23 : 20: "Ziet, Ik zend een Engel voor uw aangezicht, om u te behoeden op deze weg en om u te brengen tot de plaats die Ik bereid heb."

Terloops zij hier opgemerkt dat Calvijn op de hoogte is van het feit dat de kerkvaders de aanduiding: de Engel des Heeren, meestal betrokken op Christus. Toch is hij van mening dat deze naam meermalen ook aan de engelen zelf wordt toegekend.

Ook in de bedeling van het Nieuwe Testament zijn de engelen actief. Zij hebben Christus gediend bij zijn verzoeking in de woestijn, Matth. 4 : 11. De duivel liet van hem af: en zie, de engelen zijn toegekomen en dienden Hem. Bij Zijn zware strijd in Gethsemané toen Hij uitriep: Vader, of Gij wildet deze drinkbeker van Mij wegnemen, werd van Hem gezien een engel uit de hemel die Hem versterkte, Luk. 22 : 43. Zij waren de boodschappers van Zijn opstanding aan de vrouwen en van Zijn glorierijke wederkomst aan de discipelen.

De keerzijde van de bescherming der gelovigen is hun strijd tegen de duivel en al hun vijanden. Zij "oefenen de wraak Gods uit tegen hen, die ons vijandig zijn. De engel heeft grote kracht.

Eén engel Gods doodde in de legerplaats van de Assyrische koning in één nacht honderd en vijftientig duizend mannen. En Jeruzalem was van de belegering bevrijd! Zo oefenden en oefenen zij hun ambt van bescherming uit tot op deze dag.

Zalig zijn ze die op hun handen gedragen worden. Hen zal geen kwaad wedervaren en geen plaag zal hun tent naderen.

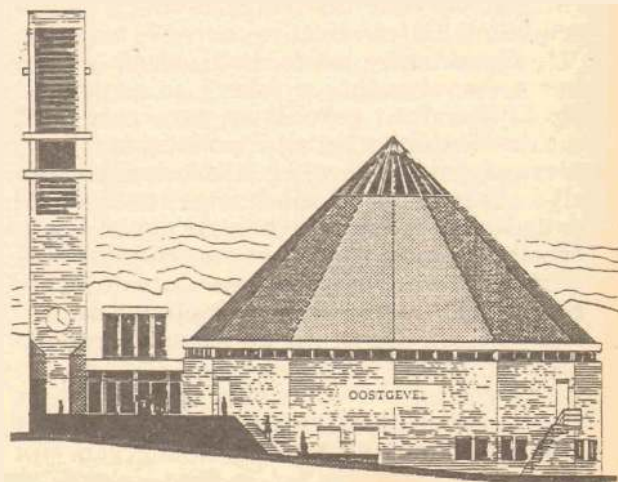
Institutie 1, XIV, 4-6.

Wordt vervolgd D.V.

L.W. v.d. Meij, V.D.M.

Barendrecht

Zaterdag 6 december j.l. had de eerste-steenlegging plaats van de nieuwe Eben Haëzer-

kerk te Barendrecht. Nadat in mei van dit jaar de sloop ter hand genomen werd van het oude gebouw, mocht Ds. J. Veenendaal maandag 30 juni onder grote belangstelling van jong en oud uit onze gemeente de eerste paal voor de nieuwe kerk slaan. Door Gods goedheid mag de gemeente een buitengewone offervardigheid aan de dag leggen en is momenteel via giften en leningen meer dan de helft van de benodigde 3½ miljoen gulden beschikbaar.

Als de bouw voltooid is mogen we over een kerk beschikken van ca. 950 zitplaatsen met de mogelijkheid deze met een galerij uit te breiden. Doordat op dezelfde plaats gebouwd wordt als waar de oude kerk stond -aan de Voordijk- kon de verenigingshuisvesting onder de kerk worden ondergebracht. Onder de kansel bevindt zich daar de consistoriekamer, en in het overige deel van de onderbouw vijf zalen, waarvan er drie kunnen worden samengevoegd, plus toiletgroepen en een rijwielstalling. De eerste-steenlegging is door Ds. Veenendaal verricht. Velen hebben dit belangrijke moment bijgewoond.

Verzamelde geschriften van Hendrik de Cock, deel 2 4.

De verzameling bevat onder no. 25 een brief van D. Hoksbergen over den tegenwoordigen verdorvenen Kerkstaat en de verbastering van het Schoolwezen, gezonden aan en uitgegeven met een voorrede door den Wel. Ew. Zeergel. Heer H. de Cock, Gereformeerd Leeraar onder 't Kruis.

Ds. M. Drayer zegt in zijn inleiding omtrent Hoksbergen het volgende:

"Deze Derk Hoksbergen was op 4 mei 1800 te Oldebroek geboren. Omstreeks 1831 vestigde hij zich "in den onderdijkschen polder van Wilsum". Opgegroeiend in een streng orthodoxe omgeving, was hij niet alleen goed thuis in de Bijbel, maar kende hij ook "oude schrijvers", met name Brakel, en was de Institutie van Calvijn hem niet vreemd. Ontevreden met de situatie in de Nederlandse Hervormde Kerk volgde hij met grote belangstelling De Cocks strijd. Hij wordt genoemd als één van de eersten die vanuit het Overijsselse contact met De Cock heeft opgenomen door middel van de later door De Cock gepubliceerde brief. Bekend is dat hij op 12 maart 1835 de kans waarnam een godsdienstoefening te Groningen bij te wonen, waarin De Cock voorging. Toen De Cock in de eerste junidagen 1835 een rondreis door de kop van Overijssel maakte, verbleef hij de 13e juni op de boerderij van Hoksbergen te Wilsum, waar hij preekte voor een "talrijke menigte". De volgende dag was hij met De Cock in Kampen, waar opnieuw een dienst werd gehouden waarin hij als ambtsdrager werd bevestigd. Weldra nam hij niet alleen in de gemeente van Kampen, maar ook in het bredere kerkelijke leven een grote plaats in. Tot tweemaal toe vertegenwoordigde hij de provincie Overijssel op de synode van de afgescheiden kerken n.l. op de Algemene Synode van 1836 en op die van 1837. Zeer intens was hij betrokken bij het conflict dat op laatstgenoemde synode tot stand kwam. Zonder predikant te willen zijn diende hij een eigen gemeente te Kampen als voorganger die de sacramenten bediende, buiten het verband van de zgn. kruisgemeenten. Hij stierf op 19 febr. 1870."

In zijn voorrede verdedigt De Cock de Afscheiding. Hij eindigt die voorrede als volgt: "De Heere zelve binde dit zijn volk op het harte, en vergadere zijn kerk en gemeente, die hij zoo duur gekocht en geroepen heeft uit de duisternis tot zijn wonderbaar licht; niet opdat zij de wereld gelijkvormig zouden zijn, maar opdat zij zouden verkondigen de deugden van Hem, die hen geroepen heeft, en zijne regten tegen het van Hem afdwaelende mensdom handhaven, ziende op haren oversten leidsman en voleinder des geloofs; Jezum Christum, die voor de vreugde die Hem was voorgesteld, het kruis heeft verdragen en dezen brief nog dienstbaar, tot zijn verheerlijking, tot afbreking van het rijk des Satans en tot opbouw van zijn koninkrijk. Amen."

Uit de brief blijkt duidelijk de genegenheid die Hoksbergen voor De Cock heeft.

Onder no. 26 is opgenomen een boekje met de titel: De sluwe en listige raadsragen van de drie Achitofels onzer dagen, Engels, Le Roi en Cramer van Baumgarten, door Absalon den wederspannigen en ontaarden zoon van David, verworpen tot zijn eigen val en verderf, ontdekt, geopenbaard en ten toon gesteld door H. de Cock, Geref. Leeraar onder 't Kruis.

Deze titel zegt al veel. De toon van het boekje is scherp. De Cock handhaaft het goed recht van de Afscheiding en hij verdedigt dit tegenover hen die ondanks alles in het Hervormd Kerkgenootschap wilden blijven, en die de scheiding als scheurmakerij afkeurden.

De aanleiding voor De Cock om weer over de gezangen te schrijven was een publikatie in juli 1836 van een zekere Duin, op dat moment Hervormd predikant buiten vaste bediening. Hij meende dat de gemeente van het nieuwe verbond de geloofswaarden van dat nieuwe verbond mag en moet bezingen.

De Cock begint met een korte voorrede en zegt aan het slot: "In de wederlegging sta ik schier verlegen door de menigte van aanmerkingen, die ik tegen zijn geschrift wel zou hebben te maken; maar ik zal mij vergevoegen met zoo weinig als mogelijk is, doch genoegzaam om de naaktheid zijner voorpraak en verdediging te ontdekken, en de schadelijkheid van zijn geschrift voor onderzoekenden en verstandigen tegen te gaan." Het geschrift komt voor onder no. 27. De verkorte titel is: De Dagon onzer dagen. Zie blz. 407 vv.

In een Naschrift bestrijdt De Cock een stukje van een vriend van Duin, nl. S. Hogerzeil, predikant van een Hervormde gemeente in Friesland. De Cock doet dit in de vorm van een brief, die hij eindigt als "UEw. heilbiddende bestrijder uit liefde tot de eere Gods en der waarheid, en tot heil van arme, eeuwige en onsterfelijke zielen".

Een geschrift van heel andere aard is opgenomen onder no. 28. De titel is: Ootmoedig smeekschrijft van de geloovigen der provincien Groningen en Drenthe. Aangeboden aan Zijn Majesteit onzen geeerbiedigden Koning en de Hooge Overheden onzes Vaderlands, in hunne verdrukking. Zie blz. 429 vv. Drs. M. te Velde zegt in zijn inleiding, dat het smeekschrijft moet gezien worden tegen de achtergrond van de maatregelen die door de Nederlandse overheid vanaf oktober 1834 werden getroffen tegen de afgescheiden gemeenten. Te Velde beschrijft hoe het ging bij en rondom de aanvaarding van dit Smeekschrijft. De publikatie was bedoeld om de gewetens van de landgenoten wakker te roepen en in brede kring belangstelling te wekken voor de rechtvaardige zaak van de Afgescheidenen.

Onder no. 29 volgt het Smeekschrijft aan de Hoogmogende Heeren Staten Generaal, van het Koninkrijk der Nederlanden. Drs. Te Velde zegt omtrent de inhoud het volgende:

"De inhoud van het Smeekschrijft is nogal merkwaardig samengesteld: zes bladzijden citaat en een bladzijde "eigen werk". Het meest opvallend is de gedeeltelijke overname van een smeekschrijft, door John Knox in 1556 gericht aan de Staten van Schotland. Door het van hem geciteerde viel nog des te meer nadruk op de roeping die er volgens De Cock voor de regering en de volksvertegenwoordiging lag om een algemene kerkvergadering te doen samenkomen. Daar moesten dan de Afgescheidenen gelegenheid krijgen om aan te tonen, dat zij, gemeten aan de Heilige Schrift, volkomen in hun recht stonden. In feite was dit een verzoek aan de overheid om de zaak van de Afscheiding niet alleen formeel-juridisch, maar ook inhoudelijk te beoordelen. De inhoud van het Smeekschrijft had wellicht ook nog een andere strekking. De publikatie ervan bood namelijk de gelegenheid om te reageren op de bezwaren, die er in eigen kring tegen het Ootmoedig smeekschrijft waren ingebracht. Deze betroffen immers juist de bevoegdheid van de regering om een synode samen te roepen. Het citaat van Knox kon mede voor de eigen kring ter illustratie, ter argumenta-

tie en ter bevestiging van het ingenomen standpunt dienen."

Ook no. 30 bevat een smeekschrijft. De titel is: Ernstig verzoeg en ootmoedig smeekschrijft aan Zijne Majesteit den Koning en de Hoogmogende Heeren Staten-Generaal van het Koninkrijk der Nederlanden, door de Gereformeerden van de Provinciën Groningen en Drenthe, die wenschen te blijven bij hetgeen hun door onze vaders is overgeleverd. Het is opgesteld en ingediend tegen de achtergrond van het vervolgingsbeleid van de regering tegen de Afgescheidenen. De Cock en zijn gemeenten gaven de hoop op een positief ingrijpen van de Koning niet op. Opnieuw vervaardigde De Cock een rekest, ditmaal zowel aan de Koning als aan de Staten-Generaal gericht. Aldus Te Velde. Hij beschrijft hoe het verder met dit concept van De Cock is gegaan. Er kwamen nogal wat bezwaren tegen op. Niet alle afgescheidenen stonden achter wat De Cock geschreven had.

B.

Grammofoonplaat voor gehandicaptenzorg

Het ongeveer 95 leden tellende mannenkoor "Groot Rotterdam" heeft j.l. 6 september 1986 een LP uitgebracht waarvan de opbrengst vanaf de vóórintekendatum j.l. april '86 t/m 31 dec. '86 geheel bestemd is voor de Ver. Gehandicaptenzorg der Gereformeerde Gemeenten.

Het koor staat onder leiding van dirigent Matthijs van Noort, met Jan van Westenbrugge als vaste organist. De opname vond plaats in de Evang. Lutherse Kerk te Den Haag op 28 en 29 mei j.l.

Op de grammofoonplaat kunt u beluisteren: Ps. 81, 108, 98, 75, 136, Grote God wij loven U, Nader mijn God bij U, Gij zijt de weg, In Christus, O Heer die onze Vader zijt en Dank sei dir Herr. De psalmen worden ritmisch gezongen, maar niet op een hinderlijke wijze. Ook leden van de Chr. Geref. Kerken hebben belang bij de arbeid van deze vereniging.

Tevens is een muziekcassette uitgebracht van deze opname. Reeds enkele duizenden exemplaren werden verspreid over het gehele land. Men kan het werk van de V.G.G.G. als zangliefhebber óók steunen door een bestelling te plaatsen, individueel of als vereniging. De verkoopprijs van zowel grammofoonplaat als muziekcassette bedraagt f 22,50. Met verzendkosten komt de prijs op f 24,95. Bestellingen kunt u plaatsen bij: mannenkoor "Groot Rotterdam", Vlaamsestraat 61, 3332 EM Zwijndrecht, tel. 078-120135. Wanneer men spoedig tot bestelling overgaat, helpt men mee voor de "V.G.G.G.".

B.

Jaarvergadering G.O.L.V. 1986

Deze zal D.V. worden gehouden op dinsdag 30 december 1986 in de aula van de PABO "De Driestar", Bleulandweg 492, Gouda. Spreker is de heer B. Stolk over het onderwerp: Het kind van de jaren '80 in pedagogisch perspectief. De ontvangst is om 9.30 uur v.m. met gratis koffie. De vergadering begint om 10.00 uur precies.

Het bestuur van de vereniging schrijft het volgende:

Hoewel geconstateerd wordt dat de tijdgeest het reformatorisch onderwijs niet onberoerd laat, is het toch niet vanzelfsprekend dat iedereen op de een of andere wijze daadwerkelijk een bijdrage levert aan de broodnodige bezinning omtrent de inhoudelijke invulling van ons onderwijs naar Schrift en belijdenis. Daarom doen we deze uitnodiging vergezeld gaan van een dringende oproep aan alle onderwijsbetrokkenen om de jaarvergadering van de Gereformeerde Onderwijzers- en Lerarenvereniging bij te wonen, want ook deze vergadering staat in het teken van bezinning. De referent, de heer B. Stolk, directeur van de reformatorische scholengemeenschap "Jacobus Revius" te Rotterdam hoopt aan deze bezinning op zijn wijze bij te dragen met het onderwerp dat hij de titel meegeeft *Het kind van de jaren '80 in pedagogisch perspectief*."

Wij zijn het er allemaal over eens, dat wij in een turbulente tijd leven, waarin Bijbelse waarden en normen nauwelijks meer worden gehonoreerd of gerespecteerd. Dat plaatst ons en in het bijzonder onze jeugd in het maatschappelijk functioneren in een enorm spanningsveld. Naast het opsporen en onderkennen van oorzaken daarvan staan we voor de buitengewoon moeilijke opdracht om *heden* onze jeugd te onderwijzen, op te voeden, richtlijnen te geven en te begeleiden op weg naar de volwassenheid. We mogen op grond van Gods Woord onze kinderen op maatschappelijk en zeker op geestelijk terrein niet zo maar aan hun lot overlaten. We hebben ze te wijzen op het enige vaste fundament, het onveranderlijke Woord van God, dat de Heere wil stellen tot een lamp voor onze voet en een licht op ons levenspad. En niet alleen daarop te wijzen, maar we hebben ze ook vanuit dat enige Richtsnoer vóór te leven. Als dat ons bezighoudt en ter harte gaat, wordt het een gebedszaak. Dan is er perspectief, dat zijn grond vindt in het volbrachte verzoeningswerk van Gods eniggeboren Zoon.

Wij hopen, dat kollega Stolk in staat gesteld mag worden ons allen enige christelijke handreiking te doen voor onze dagelijkse praktijk. Iedereen, tot welke onderwijsgeleding ook behorend, versta zijn/haar plicht en verantwoordelijkheid en geve gehoor aan deze uitnodiging. Lauwheid en gebrek aan interesse siert ons niet. Wij verwachten u op D.V. dinsdag 30 december.

Ook onder onze lezers(essen) zullen er zeker zijn, die belangstelling voor deze vergadering hebben.

B.

Voor de jeugd

Nehemia 24

"En de overheden wisten niet waar ik heengegaan was, en wat ik deed; want ik had tot nog toe aan de joden en de priesters en de edelen en de overheden en de anderen, die het werk deden, niets te kennen gegeven.

Toen zeide ik tot hen: Gijlieden ziet de ellende, waarin wij zijn, dat Jeruzalem woest is en hare poorten met vuur verbrand zijn; komt, en laat ons Jeruzalems muur opbouwen, opdat wij niet meer een versmaadheid zijn. En ik gaf hun te kennen de hand mijns Gods, Die goed over mij geweest was, als ook de woorden des konings die hij tot mij gesproken had."

Neh. 2 : 16-18a.

Wij hebben Nehemia op zijn nachtelijke inspektietocht gevolgd. We hebben ook geprobeerd enkele toepasselijke opmerkingen daaruit naar voren te brengen. We zijn ons natuurlijk wel bewust dat de eigenlijke toepassing door ons niet gemaakt kan worden. Dat is Gods werk. Doch de Heere zou het kunnen gebruiken om iemand in kennis te brengen met zijn ellende staat. Want ons alles hart is aan Jeruzalem, als een opengebroken stad gelijk. De vijand tiert daar welig. Ongelukkig genoeg wordt dit door de meesten niet gezien. Doch die ogen gekregen heeft om te zien, gaat het ook zien, dat het van binnen in zijn hart maar treurig gesteld is. Hoe meer er op onderzoek wordt uitgegaan des te ellendiger het wordt. Het valt nimmer en nergens mee. Het valt overal alleen maar meer tegen. En wat moet er nu gebeuren? Dat is de grote vraag die ook Nehemia beheerste nadat hij met eigen ogen de ellende had gezien.

Hij gaat niet overhaast te werk. Alles moet met de meeste zorgvuldigheid gebeuren. Ook daarin zit de nodige lering. Want er zijn mensen die inderdaad tot de ontdekking zijn gekomen dat hun leven eigenlijk niets anders is dan een puinhoop. Zij moeten het toetsen dat er van alles en nog wat aan mankeert. En nu gaan zij dadelijk maar met opknappen beginnen. Wat staat laat men staan, en wat helemaal verwoest is zoekt men wat te herstellen. Men zoekt dan zijn leven opnieuw op te bouwen op de puinhopen van zijn oude bestaan.

En dat blijft dan een bouwvallige stad. Men krijgt dan wel een opgeknapt mens, doch geen vernieuwd mens. En wij moeten niet

opgeknapt worden, doch we moeten vernieuwd worden. Tenzij dat iemand wederom geboren wordt, hij kan het koninkrijk Gods niet ingaan. Vergeet dat niet.

Voor Nehemia tot enige daad overgaat, roept hij eerst een volksvergadering bij elkaar. Dat kunnen jullie in het zestiende vers duidelijk lezen. Alle rangen en standen zijn vertegenwoordigd. Ook de gewone man, die er meestal is om het werk uit te voeren. Daar zijn in een volk nu eenmaal altijd meerderen en minderen. Niet iedereen is geschikt voor hetzelfde werk. Daar zijn mensen, die leiding moeten geven en mensen die leiding moeten ontvangen. Dat is een door God gewilde orde, die ook door ons in acht genomen moet worden. Ik weet niet, welke positie jullie in het leven innemen. Doch laat een ieder, op welke plaats hij ook gesteld is, of welke rang hij ook heeft, doen datgene wat van hem gevraagd wordt. Als dit meer werd verstaan dan zouden er minder problemen in het leven zijn. Niet alleen in het maatschappelijke leven, maar ook in het kerkelijke leven. Het vijfde gebod is ook "zeer wijd". Want het eist niet alleen gehoorzaamheid ten opzichte van onze ouders, maar ook van al degenen die over ons gesteld zijn. Als dit in acht genomen wordt dan krijg je geen revolutie, maar evolutie in de goede zin van het woord. Dat is een gezonde ontwikkeling in staat, kerk en maatschappij. Daar naar deze schriftuurlijke regel niet gehandeld en gewandeld wordt, leven we in een wereld vol revolutie, die alleen maar ellende en ondergang in het vooruitzicht heeft. Dat de duivel het zo gaarne heeft, behoeft, dacht ik, in dit verband geen verdere verklaring.

Als heel de menigte bijeen geroepen is dan treedt Nehemia naar voren. Het komt mij voor dat de mensen wel een beetje vreemd gekeken zullen hebben. Want tenslotte was hij voor hen eigenlijk weinig meer dan een vreemdeling. Hij had zijn komst niet aan laten kondigen met veel fanfare's. Hij had ook niemand iets van zijn plannen onthuld. Hij was tot nog toe alleen zijn weg gegaan met enkele vertrouwelingen. Hij was voor de massa een anoniem persoon. Hij treedt op met veel takt. Dat is een gave die ook niet iedereen bezit. Gezien zijn machtspositie -hij was tot landvoogd aangesteld- had hij natuurlijk zonder meer bevelend op kunnen treden. Autoritaire personen zijn nog al eens gewend het zo te doen. Hun wil is wet en daar heeft men zonder meer maar aan te voldoen. Dat niet altijd het gewenste resultaat bereikt wordt, ligt dan wel voor de hand.

Nehemia doet het anders. "Toen zeide ik tot hen: Gijlieden ziet de ellende, waarin wij zijn, dat Jeruzalem woest is en dat hare poorten met vuur verbrand zijn". Hij drukt dus het volk met hun neus op de feiten. Hij zegt niet dat het enkel en alleen hun schuld is. Opmerkelijk is dat hij zich niet boven het volk verheft, maar dat hij begint met zich solidair met het volk te betonen. Hij staat er tussen in. Hij spreekt over de ellende "waarin wij ons bevinden". Jullie, maar ik ook. Een zodanige opstelling wekt vertrouwen. Hij is geen man die zichzelf zoekt, maar iemand die gekomen is om iets goeds voor het volk te zoeken. Dat vraagt altijd zelfverloochening. En dat wordt door Nehemia opgebracht. Zelfverloochening moet ook door ons beoefend worden. Het is een christelijke deugd bij uitnemendheid. Heeft de meerdere Nehemia niet gezegd: Zo iemand achter Mij wil komen, die verloochene zichzelf, hij neme zijn kruis op en volge mij. De Heere Jezus heeft daarin ook Zelf het voorbeeld gegeven. Want Hij, Die het geen roef behoefde te achten Gode even gelijk te zijn, heeft Zichzelf vernietigd en de gestalte van een dienstknecht aangenomen. Hij is de broederen in alles gelijk geworden, uitgenomen de zonde. Zelfverloochening, wordt het ook door ons beoefend? Het is niet zo moeilijk om het een ander als een goed recept voor te schrijven. Om het zelf in te nemen, dat is altijd nog een andere zaak. Het is echter wel een goede zaak. Het getuigt niet van eigenliefde, waar elk mens van nature vol mee zit. Doch het getuigt van liefde tot de naaste, en als het uit een goede bron voortkomt, getuigt het ook van liefde tegenover God. Want hierin is de liefde openbaar, dat wij Zijn geboden be-

waren. En Zijn geboden zijn niet zwaar. De zelfverloochening is ook een gebod van God. Denkt er maar goed om. Dat Nehemia hen met hun neus op de feiten drukt, is op zich voor hen niets nieuws. Hij zegt tot hen: Gijlieden ziet de ellende waarin wij zijn..... Nu, dat had men niet voor het eerst gezien. Want dat was in feite al dertien jaar zo. Het werk lag stil. Niemand had de moed of de lust om er ook maar iets aan te doen. Men was met de ellende vertrouwd geraakt. Men was er ook mee verzoend geraakt. Het kon hen hoogstens een beetje vreemd voorkomen dat deze vreemdeling, die gekomen was om iets goeds voor de kinderen Israëls te zoeken, zo goed met de situatie op de hoogte was. Maar daar bleef het dan ook bij.

Ik kan niet nalaten om hier weer even een uitstapje te maken. Wij zitten allemaal in de ellende. Dat behoeft nu met zoveel woorden niet meer gezegd te worden. Hoeveel jaren zitten we daar al in? 10 jaar, of 80 jaar? Daar liggen natuurlijk nog heel wat jaren tussen. Laat een ieder het voor zichzelf maar even uitmaken. Wij worden er dagelijks mee geconfronteerd. En is het dan niet een verschrikkelijke werkelijkheid dat wij ook met onze geestelijke ellende vertrouwd geraakt zijn? Is het niet de waarheid dat wij er gewoon mee verzoend zijn? Wat moet je er aan doen? Het is al zoveel jaren zo. En het zal wel zo blijven. We hebben er vrede mee. Dat is natuurlijk heel erg als je vrede met de ellende hebt gekregen en alles maar rustig op zijn beloop laat. Je kunt misschien nog ter verontschuldiging zeggen: Ja maar, wat moeten wij daar dan aan doen? Wij zijn toch machteloos? Wij kunnen toch de ellende niet opheffen? Met andere woorden: Wij kunnen toch ons zelf niet bekeren? We blijven inmiddels rustig onbekeerd. En we vergeten dat we niet met de ellende verzoend moeten worden. En om van de noodzaak daarvan doordrongen te worden, is het goed dat we aan de ellende herinnerd worden. Dat we er met onze neus opgedrukt worden. Dat deed Nehemia het volk. Hij deed dit niet uit de hoogte, hij deed dit met een bewogen hart. En zo is het al zo menigmaal gebeurd. Hoe dikwijls zijn jullie er al aan herinnerd geworden dat je in staat van ellende verkeert? En wat heeft het uitgewerkt? Zijn de ogen er voor open gegaan? Als dit nog nooit gebeurd is, zou dan de geschiedenis van Nehemia er mogelijk toe kunnen dienen? Het zou een wonder wezen. Doch voor de Heere is het niet te wonderlijk. De woorden van Nehemia hebben het volk zijn ellende doen zien. Echt doen zien. Zij hebben het gezien, zoals ze het nog nooit eerder hadden gezien. Het is alsof nu hun ogen daar voor open gaan, hoe erg het is dat de muren van Jeruzalem verbroken zijn en dat hare poorten met vuur verbrand zijn, en dat al zoveel jaren. Als jullie ogen er voor open gaan, zul je het moeten onderschrijven dat je eigenlijk nog nooit je ellende gezien hebt, zoals het gebeurde toen je er door de Heere Zelf als 't ware met je neus opgedrukt werd. Dan moet er ook wat gebeuren. Doch daar gaan we nu maar niet meer over schrijven. Dat hopen we een volgende keer te doen. Denk er vast maar over na. Als je de tekst goed leest kun je het misschien al wel raden.

Daar mijn artikel wel weer de vereiste lengte zal hebben bereikt ga ik nu maar weer afscheid van jullie nemen, met een hartelijke groet als jullie aller vriend,

Ds. H.C. v.d. Ent.

Ik moet er nog even wat achteraan zeggen. Ik las laatst mijn naam in Bewaar het Pand, geschreven door de administrateur-penningmeester br. A. Beukers. Hij vertelde dat er één lezer hem geschreven had mijn raad opgevolgd te hebben, namelijk om een ander voor een habbekrats abonnee op ons blad te maken. Als er maar één geweest is die dat gedaan heeft, is dat niet veel natuurlijk. Nu zal niet iedereen het zó schrijven. Dat is ook minder erg, als men het maar wel zo doet.

Bewaar het Pand

Dat is een krant

Die men leest

in het ganse land.

Doet iemand nog niet mee, maakt hem dan abonnee.

Gerrit

3.

De cholera kwam dus ook in Alkmaar. Toen was Gerrit gedurig in vreze des doods, dat hij uitriep: wie weet, hoe spoedig ik!
Zo breekt na enige weken de 6e oktober 1849 aan. Toen Gerrit uit bed kwam voelde hij zich niet goed. Op een belangstellende vraag van zijn vader antwoordde hij: ik ga sterven. Toch ging hij die dag nog naar zijn vrienden toe, maar deze moesten hem ziek thuis brengen. De dokter kon hem niet helpen. Zijn kwaal werd erger. Hij lag met vreze des doods te bed. Zijn ouders smeekten de Heere de bezoeking te heiligen aan de ziel van hun kind. Gerrit was ook voortdurend in gebed. Op 20 oktober, op een zaterdagmiddag, werd hij in de verlossingsweg ingeleid. Hij begon luidkeels te zingen, Ps. 65 : 2:

*Een stroom van ongerechtigheden
had d'overhand op mij,
maar ons weerspannig overtreden
verzoent en zuivert Gij.
Welkzalig, die Gij hebt verkoren,
die G'uit al 't aards gedruis
doet nad'ren en Uw heilstem horen,
ja wonen in Uw huis.*

Wel een blijdschap voor de moeder, die hem dit hoorde zingen en die ook kon zeggen: maar mijn weerspannig overtreden verzoent en zuivert Gij. Toen zijn vader kwam riep hij hem toe: Vader! ik weet mijn Verlosser leeft, weg is de vreze des doods. Zijn vader vroeg hem, wat hij nu het liefst wilde: sterven of leven. Hij antwoordde: ik wil zo de Heere wil. Van die tijd af werd het voorportaal van de hemel voor hem geopend. Toen was het niet anders dan: lieve Jezus! lieve Jezus en gedurig zong hij des daags en zijn betrekkingen moesten met hem zingen.

Op een nacht moesten zijn ouders verschillende psalmen met hem zingen: 84 : 1, 42 : 1, 73 : 12, 116 : 1. Zijn vader moest hem uit de Openbaringen lezen over het nieuwe Jeruzalem. Hij vroeg, op welke wijze het nieuwe lied gezongen zou worden, dat de verlost ter ere van het Lam zouden aanheffen. Vader antwoordde: kind, dat weet ik niet, dat zal U boven wel geleerd worden.

Een week later, 27 oktober, werd hij in de Heilige Drieenheid ingeleid. Hij mocht toen voor het eerst door zijn lieve Jezus tot zijn Vader naderen. Toen was het onophoudelijk: Vader! lieve Vader!

Van die tijd af had hij meer verlangen om ontbonden te worden en met Christus te zijn. Dat was hem zeer verre het beste. Met zijn lichaam was het treurig gesteld. Hij lag enige weken achterover op zijn rug. Een van zijn zusters moest de hele dag bij hem zitten lezen. Wanneer bijna niemand zijn lijden kon aanschouwen zong hij veel Ps. 33 : 10, 73 : 12 of 42 : 5.

Eens op een avond — zo lezen we in zijn levensbeschrijving — was het zo treurig met

hem gesteld, dat men verlegen in de woning werd: hij kon niet langer liggen, ging even overeind en zo in die hartverscheurendste toestand zong hij Ps. 42 : 5: Maar de Heer' zal uitkomst geven. Had hij weer eens enige verademing dan was het: o wat is de Heere goed! en gaf dan weer een toepasselijk vers op. Was het, dat het bijna niet te aanschouwen was, dan ging hij overluide in het gebed. O treffend voor ieder aanschouwer dan was het: o lieve Vader! o Gij weet hoe Uw kindje lijdt, o kan het met Uw raad bestaan, o verminder dan de smarten. O lieve Jezus! Gij zijt immers ook mens geweest. O lieve Jezus! kan het zijn, treed toe! treed toe!

Dan was het: vader, moeder! vraag ook eens of, als het met 's Heeren raad kan bestaan, de smarten wat mogen verminderen. Dan was het weder: er moet veel strijd gestreden zijn, er moet veel leeds geleden zijn. Veel hoorde men hem roepen: die vuile zonden! En wanneer hij dan op zijn lieve Jezus zag, hoe Hij in de lijdensschool verkeerd had om zijnentwille, dan was bij in verwondering en aanbidding.

In het midden van november dacht men, dat hij weder zou herstellen, doch hij zeide: ik ga sterven en ik ben blijde, dat het een gewisse dood zal zijn.

Zijn lijden was wel zwaar, maar uit alles blijkt, dat de Heere hem ondersteunde. Zo was zijn ziekbed een predikstoel.

Een oom, die hem bezocht, was op die dag juist jarig. Gerrit vroeg om een lei en schreef er een wens op. Hij schreef o.a. het volgende: Ik wens, dat de Heere U mag zegenen naar het lichaam met het dagelijks brood en mag zegenen naar de ziel met het hemelse brood.

*Weer een jaar zo ras voorbij,
O de Heere zij U nabij,
zegene U met 's Hemels brood,
Hij kan redden uit de nood
en Hij wil, dat wij hem zoeken,
om genade leren roepen.*

B.

Boekbespreking

Boeken van Den Hertog B.V.

postbus 150, 3990 DD Houten, tel. 03403-73434.

1. **Jos gaat naar school** door M.H. Karels-Meeuse.

Het naar school gaan gaf een hele verandering in het leven van Jos, een enig kind. Hij had aanpassingsmoeilijkheden, maar de juf ving hem goed op. Jos moest leren omgaan met andere kinderen. Hij was wel eens boos, nam wel eens een snippermiddag. Enz. Het is een aardig boekje van 59 blz. om voor te lezen aan kinderen vanaf 4 jaar en om zelf te lezen van 6 tot 8 jaar. De illustraties zijn van Jaap Kramer. Het boekje kost gebonden f 5,50, na 31 december 1986 f 8,50.

2. **De geheime hut** door Sj. van Duinen.

Het verhaal speelt zich af op een dorp. Marco is de 12-jarige zoon van de dorpskruidenier.

Hij hoopt later de opvolger van zijn vader te worden. De zaak bestaat al heel lang. Maar er komt een supermarkt. De kruidenierswinkel gaat hard achteruit en de zaak moet tenslotte worden gesloten. Marco vindt dat heel erg. Hij had een vriend die later bevriend wordt met een andere jongen. Die kunnen samen in de supermarkt werkzaamheden verrichten. Ze maken van de gelegenheid gebruik om een en ander te stelen. Dat verbergen ze in de geheime hut die Marco en zijn vriend indertijd gemaakt hebben. Marco was er in lange tijd niet geweest, maar op een keer fietst hij er heen en dan merkt hij wat er gebeurd is. Hij gooit alles, ook het geld dat hij er vindt, in de rivier. Er gebeurt veel meer. Marco gooit in woede bij de supermarkt een steen naar een van de jongens, maar deze ontwijkt de steen, die door een ruit van de supermarkt gaat. Dat gaf veel verwikkelingen, maar werkt er toe mee, dat er een goede oplossing komt. Marco mag in de vakantie in de supermarkt werken. Hij wordt weer kameraad met zijn vroegere vriend. De vroegere kruidenierswinkel wordt een boekwinkel. Het is een mooi en leerzaam verhaal van 93 blz. voor kinderen van 9 jaar en ouder. De illustraties zijn van Jaap Kramer. Het boek kost gebonden f 5,95, na 31 december 1986 f 10,25.

3. **Dagelijks Manna**, deel 2, door Ds. G. van Reenen e.a.

Vorig jaar verscheen het eerste deel als herdruk van de meditaties op de voorzijde van de scheurkalender *Dagelijks Manna* voor het jaar 1931. Er was veel belangstelling voor. Daarom besloot de uitgever ook de meditaties van de kalender voor 1932 in de vorm van een dagboek weer te laten verschijnen. Die zijn opgenomen in het deel dat nu verkrijgbaar is gesteld. Verschillende predikanten hebben er aan medegewerkt. De meditaties zijn kort, maar ze geven toch elke dag weer iets om over na te denken als een boodschap uit het Woord des Heeren.

Het boek kost gebonden f 18,50. Het eerste deel is ook nog verkrijgbaar.

B.

WAAROM?

WAAROM vraagt om een reden.
Waarmee ben je bezig?
Verdielt het de aandacht wel?

Een eerlijke probleemstelling als
het om de Papoea's gaat.
Waaronder de Papoea's?

- * omdat het onze Papoea's zijn, al eeuwenlang.
- * omdat wij nationaal en internationaal onrecht blijven afwijzen.
- * omdat het volk van de Papoea's niet zonder hulp kan, wil het een overlevingskans behouden.

DAAROM leest u deze woorden.
Het gaat om onze verantwoordelijkheid.
Maak die waar en laat de Stichting Hulp aan Papoea's in Nood uw vertrouwen waard zijn.
Om uw hulp verder te brengen, daarvoor is er het Papoeafonds.

Papoeafonds

Ede
Postgiro 243000
Bank Rabo-Ede
Rekening 44 40 72 470

Secretariaat

Van Randwijcklaan 104
3815 MT Amersfoort
Telefoon
033-728690

NERVEUZE KLACHTEN?

Onze plantaardige zenuwtabletjes maken niet loom of slaperig. Werken rustgevend en kalmerend. Versterken het zenuwgestel. Kuur voor een maand f 20,-.

DROGISTERIJ SIKKING

Barvoetestraat 5,
2011 WL Haarlem
Tel. 023 - 312882/
324606.
Postgiro 190609.

In "Irene" bent u voor eten en drinken en logeren onder eigen mensen, die op gezellige, vakkundige en betaalbare wijze aan uw wensen voldoen!

HOTEL - PENSION

'IRENE'

Fam. Bostelaar
ELSPEET
tel. 05779 - 1236
OOSTKAPELLE
tel. 01188 - 2929

Wel eens op TEXEL geweest?

Beslist de moeite waard. Bos, duinen, zee, vogelbroedplaatsen, visgelegenheden, etc., en ... rust.

U kunt op 'DE VERRASSING' gebruik maken van

volledig pension voor groot en klein.

Prijzen v.a. f 285,- p.w. Of u kunt kiezen voor een bungalow met alle comfort of sta-caravan.

Voor 60-plussers speciale voor- en naseizoenprijzen.

Vraag vrijblijvend onze kleurenfolder aan. Tel. 02223-661 of 391.

STICHTING
REFORMATORISCHE
HULPAKTIE
WOORD EN DAAD

WOORD & DAAD

Postbus 560,
4200 AN Gorinchem
Telefoon 01830 - 24288
Postbank 30.20.900
ABN 50.98.11.566
M.v.v. Bundels.

HELPEN UIT DANKBAARHEID

Dat kunt u doen door arme kinderen iets te geven van uw overvloed.

GEEF HEN EEN BUNDEL VAN LIEFDE
à f 15,-

UIT LIEFDE GEGEVEN
DANKBAAR AANVAARD

Alle kinderen welke via Woord en Daad worden geholpen ontvangen ieder jaar een Bundel van liefde.

Meestal bestaat deze uit een stel kleren en schoenen, speelgoed voor de kleintjes en/of een Bijbel.

